

Publicatie rapport *Grondslag en karakter van de KVP*

Op 13 januari 1966 presenteerde de Katholieke Volkspartij (KVP) in perscentrum Nieuwspoort het rapport *Grondslag en karakter van de KVP*. Het was het eindresultaat van een onderzoek naar de fundamentele bestaansredenen van de partij. De voornaamste conclusie was: de KVP kon voorlopig door, maar er diende onderzoek te worden verricht naar partijvorming op brede christelijke grondslag.

Begin jaren zestig voltrokken zich ingrijpende veranderingen in de katholieke kerk. Paus Johannes XXIII riep alle bisschoppen naar Rome voor het Tweede Vaticaanse Concilie (1962-1965) om te spreken over de mogelijkheden om de kerk bij de tijd te brengen.

Gelijktijdig werd binnen de KVP gediscussieerd over de confessionele grondslag van de partij, die haar tot de kroon op de katholieke zuil had gemaakt. Voorstanders van een algemeen-christelijke (dus: christendemocratische) partij, pleitbezorgers van een partij op christelijke en humanistische basis en verdedigers van een niet-confessionele centrumpartij lieten zich horen. In 1962 besloot het partijbestuur een speciale commissie in te stellen om advies uit te brengen over de gewenste grondslag van de partij. Partijvoorzitter P.J.M. Aalberse werd zelf voorzitter van deze 'Structuurcommissie', die verder bestond uit onder anderen oud-partijvoorzitter H.W. van Doorn, de directeur-secretaris van het wetenschappelijk bureau van de partij J.M. Aarden, Klompé, Schmelzer en partijideoloog pater Stokman.

De Structuurcommissie kwam tot de conclusie dat partijvorming op katholieke grondslag geen

principekwestie meer was. De katholieke emancipatie was voltooid. De statutaire bepaling dat de partij 'de uitspraken van het kerkelijk leerzeg aanvaardde' moest worden geschrapt; de partij moest zich onafhankelijk weten van kerkelijke instanties.

De commissie schreef in het rapport *Grondslag en karakter van de KVP* dat de christelijke visie op mens en samenleving inspiratie en richting moet geven aan het politieke denken en handelen. De wezenlijke waarde van de mens staat centraal, evenals het inzicht dat de mens in vrijheid en verantwoordelijkheid moet kunnen leven. Daarmee onderscheidde de visie zich van het liberalisme met zijn nadruk op het individu en van de sociaaldemocratie met haar nadruk op de rol van de overheid.

Daarom concludeerde de commissie dat het streven onder voorlopige handhaving van het katholieke karakter van de partij op langere termijn gericht moest zijn op algemeen christelijke partijvorming met ARP en CHU. Tot zich een dergelijke nieuwe situatie zou aandienen zou de KVP echter moeten blijven bestaan. Ten slotte moest de KVP het mogelijk maken dat ook niet-katholieken, die zich in het program kunnen

vinden, de partij in openbare lichamen konden vertegenwoordigen.

De discussie in de KVP over de conclusies van het rapport werd gecompliceerd door de politieke ontwikkelingen. Nadat in oktober 1966 het kabinet-Cals was gevallen, werd in april 1967 een kabinet geformeerd waarin KVP, ARP en CHU samenwerkten met de VVD. Deze centrumrechtse coalitie leidde tot onvrede bij de radicalen in de KVP. De discussie ging daardoor niet alleen meer over de grondslag, maar ook over de koers van de partij.

Eind 1967 werd de knoop doorgehakt. De KVP-partijraad van 8 december dat jaar besloot dat 'in de huidige tijd partijvorming op christelijke grondslag gewenst is, mits een dergelijke partij een consequent vooruitstrevend karakter draagt', en dat 'in samenwerking met de ARP en de CHU gestreefd dient te worden naar een algemeen christelijke volkspartij met een consequent vooruitstrevend karakter, openstaand voor allen die het program onderschrijven'. Daarmee was de vrede binnen de KVP voorlopig getekend.

[Theo Brinkel](#)

Literatuur

Bornewasser, J.A. (2000). *Katholieke Volkspartij 1945 – 1980, Band II: Heroriëntatie en integratie (1963 – 1980)*. Nijmegen: Valkhof Pers.

Brinkel, Th.B.F.M. (1975). *Aggiornamento van de Katholieke Volkspartij; Grondslag en koers van de KVP ter discussie*. Leiden: n.p..

Wetenschappelijk Instituut voor het CDA. (1980). *De groei naar het CDA; Momenten en impressies uit dertien bewogen jaren*. Den Haag / Franeker: Uitgeverij Wever.

Zwart, R.S. (1996). *'Gods wil in Nederland'. Christelijke ideologieën en de vorming van het CDA (1880-1980)*. Kampen: Kok.